

ESKİ ANADOLU TARİHİ

ANADOLU KRONOLOJİSİ

TARİH ÖNCESİ ÇAĞLAR :

Paleolitik Çağ (Eski Taş Çağı)	M. Ö. 400.000 – 10.000
Mesolitik Çağ (Ara Taş Çağı)	M. Ö. 10.000 - 8.000
Neolitik Çağ (Yeni Taş Çağı)	M. Ö. 8.000 - 5.500
Kalkolitik Çağ (Bakır/Maden Çağı)	M. Ö. 5.500 - 3.000
İlk Tunç Çağı	M. Ö. 3.000 - 2.000

TARİHİ ÇAĞLAR :

Orta Tunç Çağı	M. Ö. 2.000- 1.500
Geç Tunç	M. Ö. 1.500–1.200

Asur Ticaret Kolonileri (Yazının Kullanılışı)	M. Ö. 1.950–1.750
Eski Hitit	M. Ö. 1.750–1.450
Hitit İmparatorluğu	M. Ö. 1.450–1.200

Demir Çağları

Geç Hitit	M. Ö. 1.200–700
Urartu	M. Ö. 900/850–625
Frig	M. Ö. 750–546

Myken Uygarlığı	M. Ö. 1.400–1.200
Ege Göçleri	M. Ö. 1.200
Lydia, Karia ve Lykia Uygarlıkları	M. Ö. 700–300
Hellen Uygarlığı	M. Ö. 1.050–750
Arkaik Dönem	M. Ö. 650–475
Klasik Dönem	M. Ö. 475–334
Helenistik Dönem	M. Ö. 330–30
Roma Dönemi	M. Ö. 30–M. S. 395
Bizans imparatorluğu	M. S. 395–1.453
Selçuklu imparatorluğu	M. S. 1.071–1300
Osmanlı İmparatorluğu	M. S. 1.299–1923
Türkiye Cumhuriyeti	M. S. 1.923-.....

PALEOLİTİK DÖNEM

(M. Ö. 400.000-10.000)

Palaaios: Eski ve lithos: Taş sözcüklerinden türetilerek Paleolitik Çağ yani Eski Taş Çağı ya da Türkiye'deki yaygın kullanımıyla Yontma Taş Çağı adı verilen bu dönem insanoğlunun Anadolu yarımadasındaki en eski yerleşimlerinin görülmeye başladığı dönemdir. Günz, Mindel, Riss ve Würm adı verilen dört buzul çağı bu döneme denk gelmektedir.

Bu dönemde, değişken iklim koşullarına uyum sağlamaya çalışan insanlar geniş coğrafi alanlara dağınık olarak yayılmışlardı.

YAKINDOęU PALEOLİTİK MERKEZLER HARİTASI

Mesken olarak önceleri doğal mağaraları, kaya altı sığınaklarını ve giderek açık havada dal çalı, çırpı ve hayvan postlarından yaptıkları çok ilkel barınakları kullanmışlardı. Sürekli oturulmayan bu barınaklar besin kaynaklarının konumu ile ilgili olarak zaman zaman yer değiştirmekteydi.

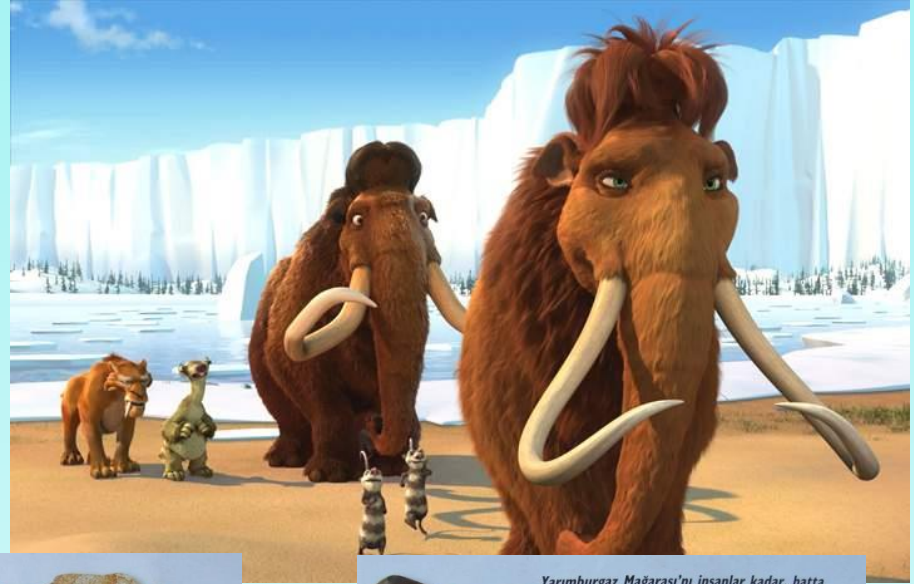

PALEOLİTİK YUVARLAK KULÜBE

Üretim konusunda hiçbir bilgisi olmayan, geçimini avcılık ve toplayıcılık ile sağlayan ilk insanlar günlük yaşantılarını, doğada kolaylıkla bulunabilen iri çakıl taşlarından kaba aletler yaparak kolaylaştırmaya çalışıyorlardı.

Akarsuda yuvarlanarak şekillenen yumrulardan birkaç parça kopartılarak biçimlendirilen taşlar insanların ilk aletleriydi.

Yarımburgaz Mağarası'nı insanlar kadar, hatta insandan daha sık kış uykusuna yatan hayvanlar kullanıyordu. Mağara'da bulunan hayvan kalıntıları arasında bugünkü ayının atası Ursus deningeri'ye ait kemiklere de rastlandı (üstte). İlk gelişkin aletler el baltalarıdır. İlk insanın elinden çıkan bu aletlere Güneydoğu Anadolu'da da sıkça rastlanır. Bölgenin önemli buluntu yerlerinden biri Gaziantep'te Dülük'tür (solda).

Bunların yanında akmak taşından kesiciler, deliciler ve kazıyıcılar da yapabiliyorlardı.

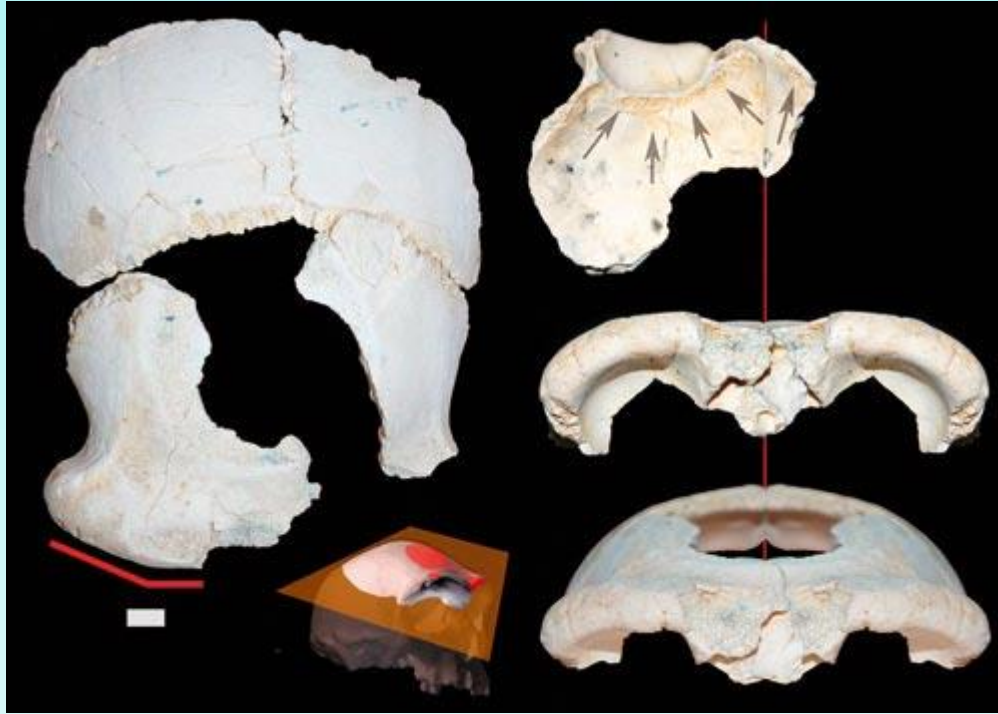
ÇAKMAK TAŞI KESİCİ VE DELİCİLER

Kullanılan aletlerdeki teknolojik gelişime göre Alt Paleolitik (400.000–110.000), Orta Paleolitik (110.000-40.000) ve Üst Paleolitik (40.000–10.000) olmak üzere üç bölüme ayrılan bu dönem Anadolu’da günümüzden 400.000 yıl kadar önce başlamıştır.

PALEOLİTİK DÖNEM

A- Alt Paleolitik	400.000-110.000
B- Orta Paleolitik	110.000- 40.000
C- Üst Paleolitik	40.000- 10.000

Denizli'nin Kocabaş beldesinde 2002'de tesadüfen bulunan fosil insan kafatası kalıntılarının 1.1 milyon yaşında olduğu tespit edildi. Bu kalıntılar sayesinde Anadolu'nun, Afrika'dan çıkan ilk insanın dünyaya yayılımı sırasında geçtiği, yaşadığı yerlerden biri olduğu ispatlandı.

YARIMBURGAZ MAĞARASI

Homo Erectus (dik yürüyen) türü insanların yaşadığı Alt Paleolitik Dönem'in Türkiye'deki en eski yerleşimi İstanbul'da, Küçük Çekmece Gölü'nün kuzey ucundaki Yarımburgaz Mağarası'dır. Bir sırttaki iki doğal oyuktan oluşan bu mağarada yapılan kazılar sonucunda bir insan dişi fosili, çok ilkel çakmak taşı ve yonga aletlerin yanında,

Yarımburgaz Mağarası doğanın bir mucizesi gibi yüz binlerce yıl dolgularını saklayabildi. Mağaranın iki ağzı var. Büyük bir holden oluşan Yukarı Göz bir rampa ile yüzlerce metre uzunluğundaki bir su tüneline andıran Aşağı Göz'e bağlanıyor.

ayıgiller, köpekgiller ve boynuzlugiller gibi memeli hayvanlara ait kemik buluntular ele geçmiştir.

Paleolitik Çağ, insanın diğer canlılardan farklılaştığı dönemi temsil eder. İlk aletler, ateşin keşfi, el becerisi, soyutlama yetisi... Kuş avı için ok uçları, kemik iğneler, duvar resimleri. İnsanın doğaya hükmetmesi.

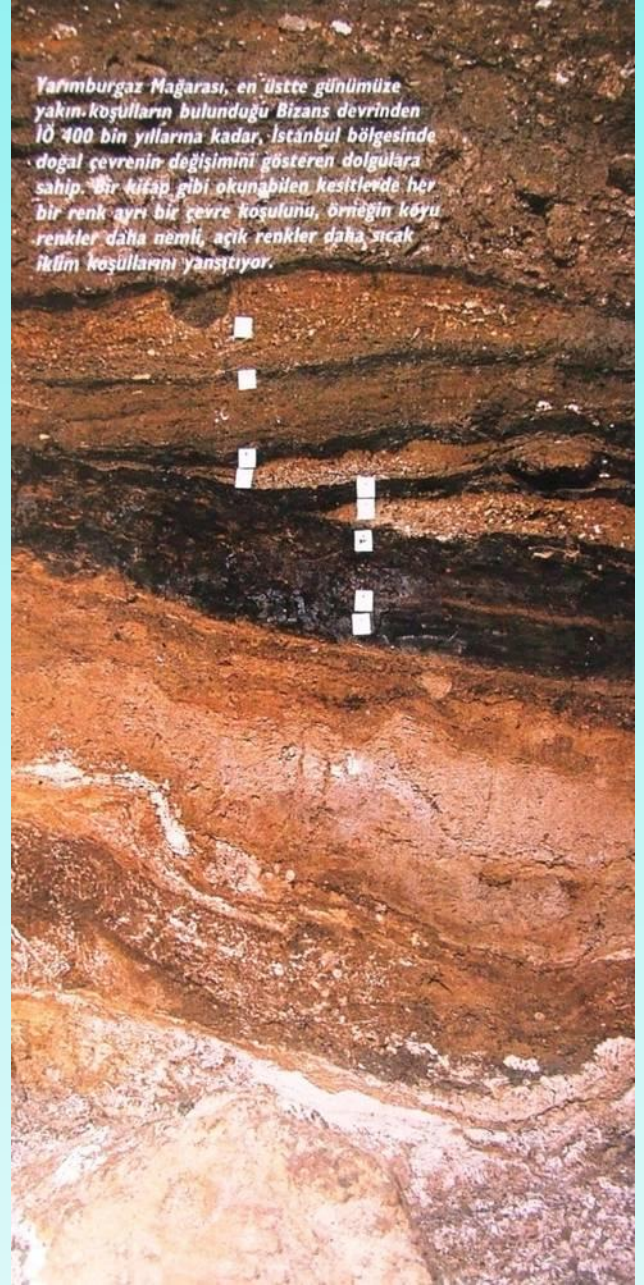

İstanbul'da Paleolitik Çağ

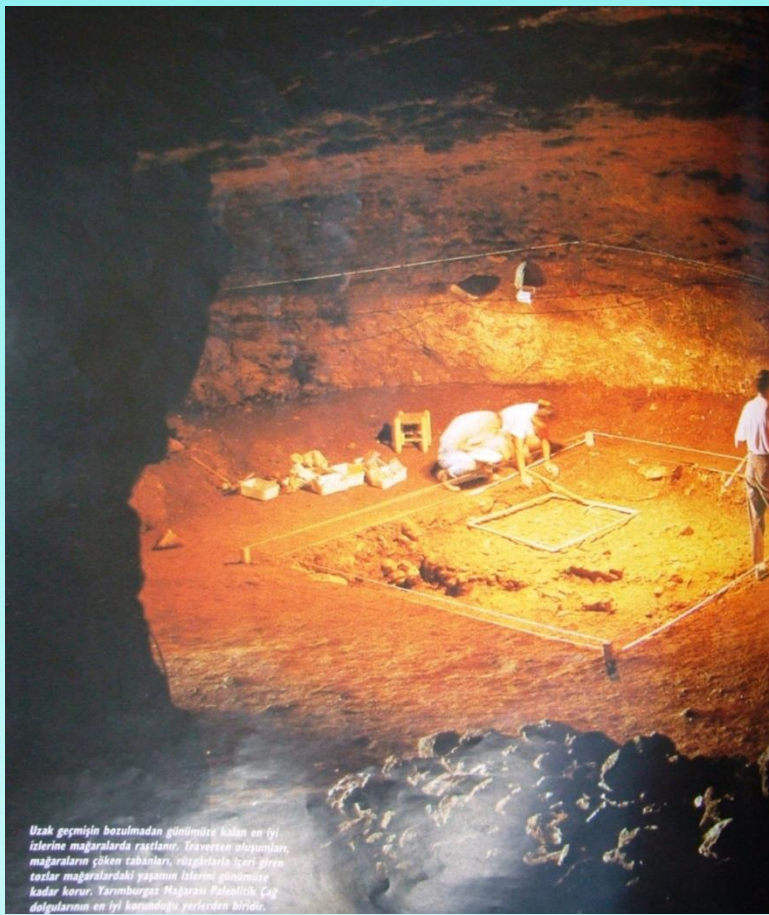
İstanbul'da, Küçükçekmece Gölü'nün kuzeyindeki Yarımburgaz Mağarası, Paleolitik Çağ'ı Türkiye'de en iyi yansıtan dolgulara içeriyor. Definecilerin talan ettiği mağarada son kalan sağlam arkeolojik katmanlar 1986-90 yıllarında kazıldı (solda). Yarımburgaz Mağarası'nın Aşağı Göz'ünde Alt Paleolitik Çağ'da yaşayan insanların mağara tabanında yaptığı düzenlemeler, kullandıkları aletler, yedikleri hayvanların artıkları ortaya çıkarıldı (üstte).

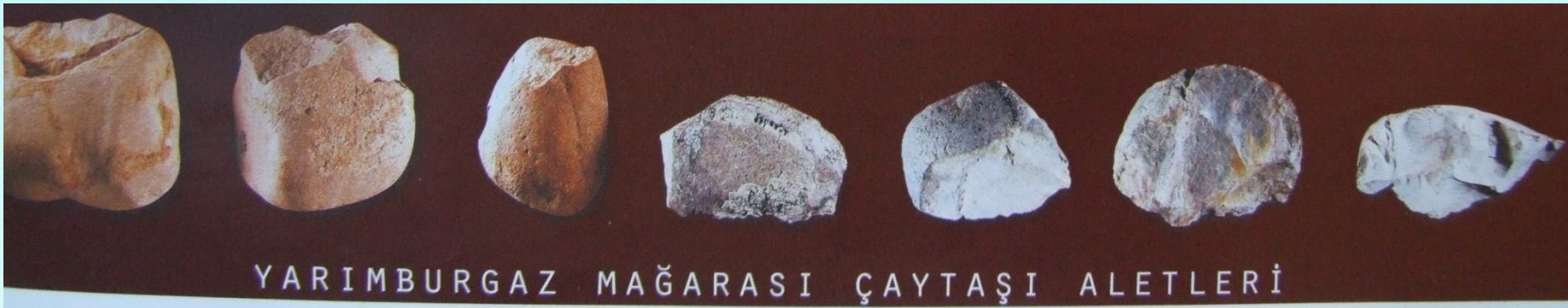
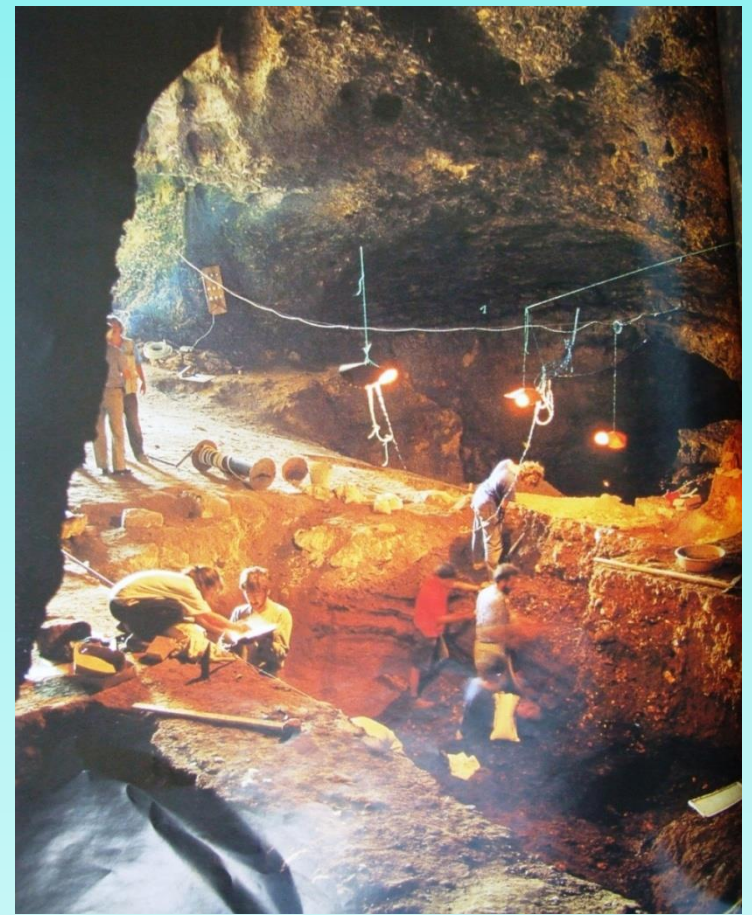
Yarımburgaz Mağarası'nın Aşağı Göz'ündeki 1986 yılı kazı çalışmalarıyla Paleolitik Çağ'ın yanı sıra Neolitik Çağ'a ait buluntulara da ulaşıldı.

Yarımburgaz Mağarası, en üstte günümüze yakın koşulların bulunduğu Bizans devrinden 10-400 bin yıllara kadar, İstanbul bölgesinde doğal çevrenin değişimini gösteren dolgulara sahip. Bir kitap gibi okunabilen kesitlerde her bir renk ayrı bir çevre koşulunu, örneğin koyu renkler daha nemli, açık renkler daha sıcak iklim koşullarını yansıtıyor.

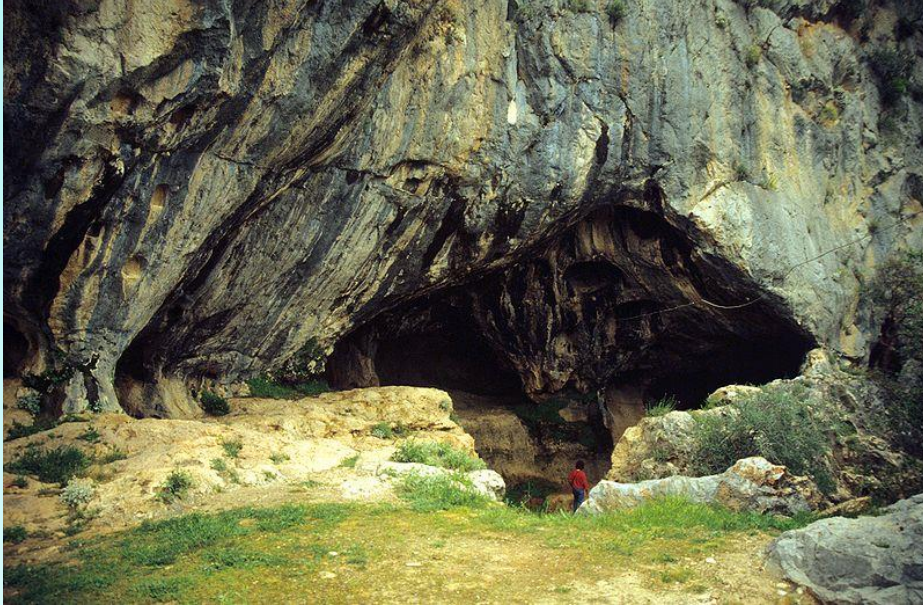
Uzak geçmişin bezulmeden günümüze kalan en iyi
işlerini mağaralarda yaptılar. Tâvriyen ailelerinden
mağaraların çıkan tabakaları, vücutları işleri için
tasar mağaralardaki yaşamın işlerini günümüze
kadar korur. Yarimbürgaz Mağarası Paleolitik Çağ
dönemimizin en iyi örnekleri yerlerden biridir.

YARIMBURGAZ MAĞARASI ÇAYTAŞI ALETLERİ

KARAIN MAĞARASI

Anadolu'da Yarımburgaz'dan hemen sonraya ait stratigrafik (tabakalaşma) nitelikte bulgu veren en önemli yerleşim yeri Antalya'nın 30 km. kadar kuzeybatısındaki Karain Mağarası'dır. Karain'de Alt Paleolitik Çağ'ın sonlarından Roma Çağı'na kadar 8 tabaka ortaya çıkarılmıştır.

Karain Mağarası'nda kültürel sürekliliği ortaya çıkaran kazı çalışmaları Paleolitik Çağ'ın anahtarı niteliğini taşır (üstte). Mağara Antalya traverten ovasına hâkim konumda bulunuyor (solda).

KARAIN MAĞARASI KENAR KAZIYICI ALETLER

Arkeolojik kazılarda bir çocuğun süt azı dişi, insan kafatası ile antik fil, su aygırı, mağara aslanı, mağara sırtlanı ile öküz, at, geyik gibi hayvanlara ait kemikler yanında çakmak taşı aletler ortaya çıkarılmıştır.

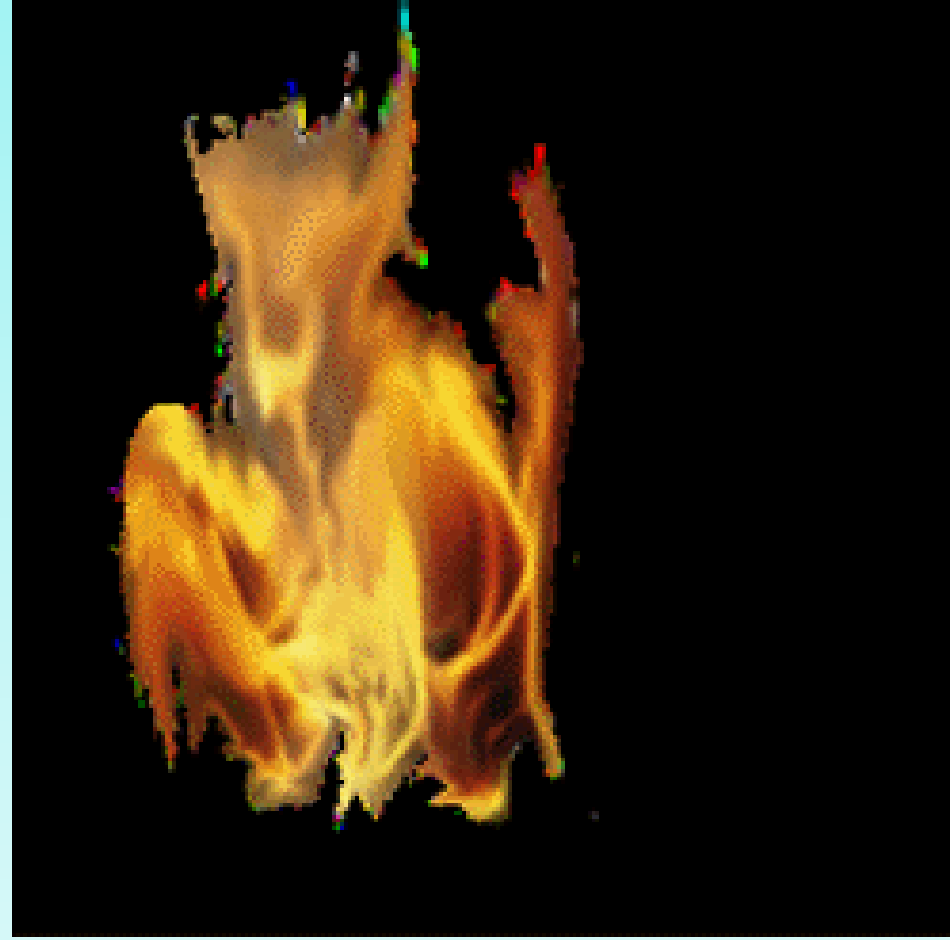

ÇAKMAKTAŞI ALETLER

KARAIN'DEN PALEOLİTİK ALETLER

Yine kazılarda ortaya çıkarılan ve günümüzden 110.000–92.000 yıl öncesine, yani Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen bir ocak ile yanmış kemik ve odun kalıntıları insanoğlunun ateşi kullanmaya başladığını, belki de yiyecek pişirme faaliyetini öğrendiğini göstermektedir.

ATEŞİN KEŞFİ

Yine burada ortaya çıkarılan bizon, öküz, at, geyik ve ayı gibi hayvanlara ait kemik kalıntıları bu dönem insanının ustalaşmış avcılar olduğunun kanıtıdır.

Paleolitik Çağ'ın son evresi günümüzden 40.000 ile 12.000 yıl önce yaşanmıştır. Üst Paleolitik denilen bu evrede günümüz insanının özelliklerini taşıyan ve “düşünen insan” da denilen Homo Sapiens Sapiens türü insanlar yaşamıştır. Taş aletler çok gelişmiş ve çeşitlenmiştir.

PALEOLİTİK TAŞ ALET GELİŞİMİ

Kemikten yapılmış iğne ve bız bu evrenin ürünüdür.

**ÖKÜZİNİ MAĞARASINDAN TAŞ KAZIYICILAR,
KEMİK ALETLER VE KOLYE**

Ancak dikkati çeken en önemli özellik yeni sanatsal ürünlerdir. Bu, aynı zamanda insanoğlunun ulaşmış olduğu zihinsel düzeyin en somut kanıtıdır.

Antalya yöresindeki Karain ve Öküz ini Mağaraları'nın duvarları ile bu mağaralar ve Beldibi Mağarası'nda bulunan yassı çakıl taşları üzerine gravür (kazıma) tekniğiyle çizilmiş hayvan motifleri din, büyü ve sihirle karışık bir sanatsal yaklaşım ile ilerlemiş bir av kültürünün ortaya çıkmaya başladığına işaretler.

ÖKÜZİNİ'DEN PALEOLİTİK RESİMLER

BELDİBİ VE
ÖKÜZİNİ
MAĞARALARIN
DAN KAYA
RESİMLERİ

**Bu tür mağara resimlerine Adıyaman yakınlarındaki Palanlı
ile**

**ADİYAMAN-PALANLI
MAĞARASI'NDAN KAYA
RESİMLERİ**

Kars yakınlarındaki Camuşlu'da da rastlanmaktadır.

**KARS-CAMUşLU'DAN
KAYA RESİMLERİ**

KARS-CAMUŞLU'DAN KAYA RESİMLERİ

Ayrıca Van-Hakkâri bölgesindeki Tirişin Yaylası'nda vurma tekniğiyle yapılmış binlerce kaya resmi bulunmaktadır.

TİRİŞİN KAYA RESİMLERİ

TİRİŞİN KAYA RESİMLERİ

DİĞER PALEOLİTİK YERLEŞİMLER

KÜLLÜNÜN İNİ (ELAZIĞ)

İKİZİNİ (G. ANTEP)

KANAL, ÜÇAĞIZLI, TIKALI, MERDİVENLİ (ANTAKYA)

KAPALIİN (ISPARTA)

BELBAŞI, KIZILİN, GAVURİNİ, ÇARKİNİ (ANTALYA)

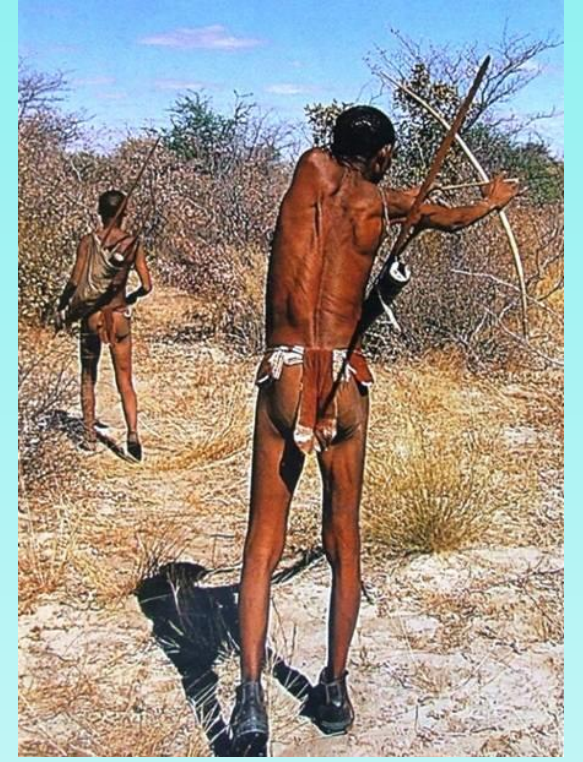
MESOLİTİK DÖNEM

(M. Ö. 10.000-8.000)

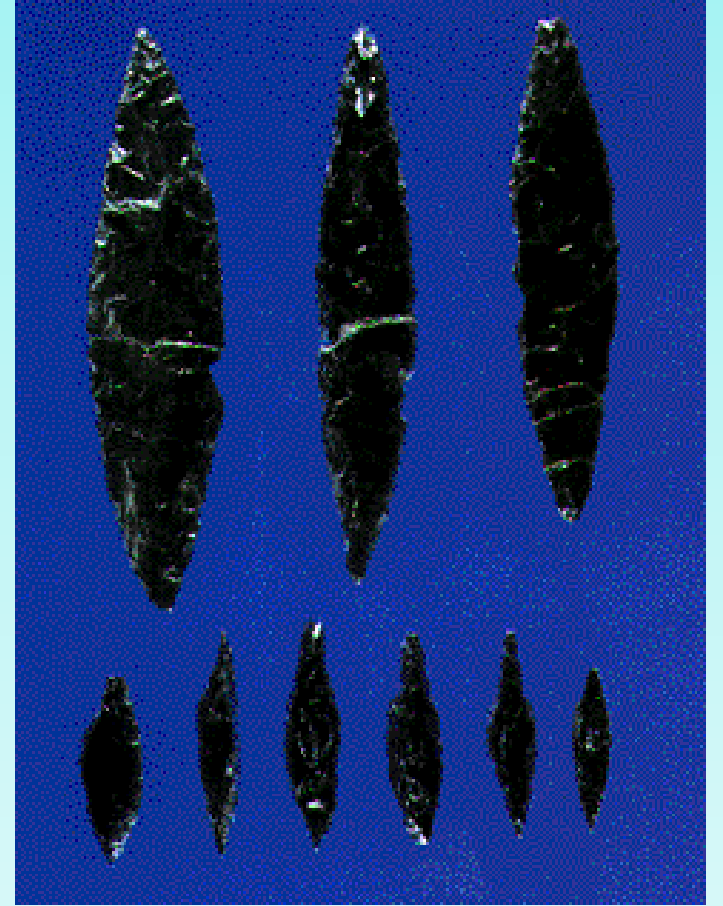
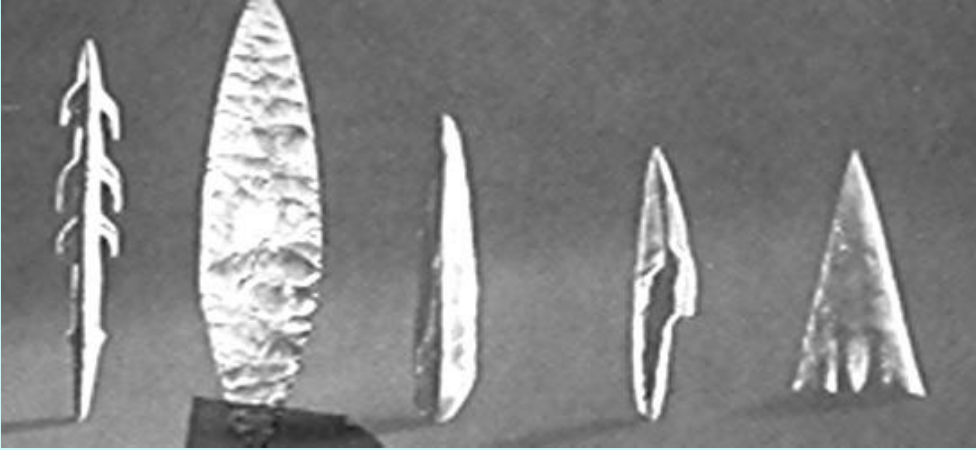
Buzul Çağları'nın ya da bir başka değişle Würm'ün sonlarında günümüzden 12.000-11.000 yıl önce dünyamızda yeni iklim koşulları belirmeye başladı. Buzullar kuzeye doğru çekildi ve eskinin soğuk iklimi giderek ısınmaya başladı. Bu gelişmeler günümüzdekini andıran yeni çevre ortamlarının belirmesine yol açıyordu. Bununla ilgili olarak bitki ve hayvan türleri de değişmeye başlamıştı. Söz gelimi buzul Çağarı'nın kalın postlu mamut türü iri hayvanları yerlerini daha küçük ve çevik olanlarına bırakıyordu. İnsanoğlu ekolojik ortamdaki bu köklü değişikliklere hiç duraksamadan ayak uyduruyordu. Böylelikle yeni bir dönem başlamış oluyordu.

Mesos: orta ve Lithos: taş sözcüklerinden türetilerek Mesolitik yani Orta veya Ara Taş Çağı adı verilen bu dönem Paleolitik Çağ'dan Neolitik Çağ'a geçiş süreci görünümündedir. Taş alet endüstrisi yönünden Paleolitik Çağ'ın gelenekleri devam etmekle beraber, daha küçük ve dolayısıyla daha hızlı yeni hayvan türleri insanları avcılıkta önemli teknolojik gelişmelere zorlamaktaydı. Çünkü bir tavşanı büyük bir el baltasıyla avlamak imkansız denecek kadar zordu. Bu yüzden eski hantal silah ve aletlerin yerini ok ve yay gibi yeni ve daha pratik olanları almaya başladı.

Mesolitik Çağ insanların en çarpıcı buluşu “mikrolit” denilen, obsidyen, çakmak taşı v.b. taşlardan yapılan küçük taş aletlerdir. Bunun yanında kemik alet kullanımında artış ve aletlerde çeşitlenme görüldü.

**MEZOLİTİK OBSİDYEN OK UÇLARI
(MİKROLİTLER)**

Önasya’da yaşamını hala besin toplayıcılığı ile sürdüren yeni insan kümelerinin belirlediği bu dönemde Anadolu’daki Mesolitik yerleşme yerlerinin çoğu Toroslar’ın güneyi ile Marmara Bölgesi ve Batı Karadeniz’de yoğunlaşmıştır. Örneğin Antalya’da Karain, Öküzini, Beldibi ve Belbaşı’nda yaşam devam ederken, Gaziantep’te Şarklı Mağara, Burdur’da Baradız, Şanlı Urfa-Bozova’da Söğüt Tarlası ve Biris Mezarlıkları gibi mağara ve açık hava yerleşimleri bu dönemin en iyi temsil edildiği yeni merkezler olmuştur.

MEZOLİTİK YERLEŞMELER

KARAIN, ÖKÜZİNİ, BELDİBİ, BELBAŞI (ANTALYA)

ŞARKLI MAĞARA (G. ANTEP)

BARADIZ (BURDUR)

SÖĞÜT TARLASI, BİRİS MEZARLIKLARI (Ş. URFA-BOZOVA)

ÖKÜZİNİ MAĞARASI

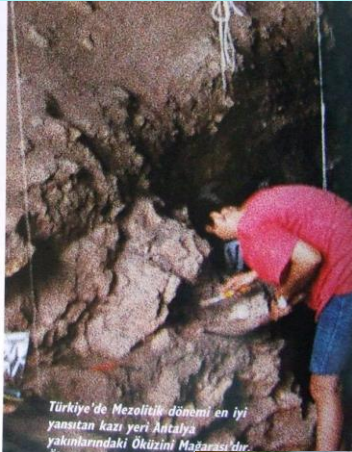
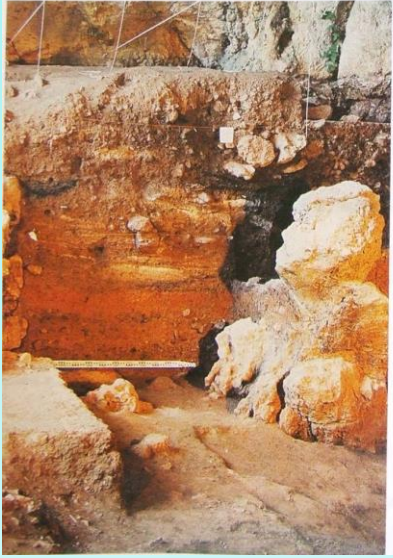

DÜLÜK MAĞARASI (ŞARKLI MAĞARA-G. ANTEP)

DÜLÜK MAĞARASI (ŞARKLI MAĞARA-G. ANTEP)

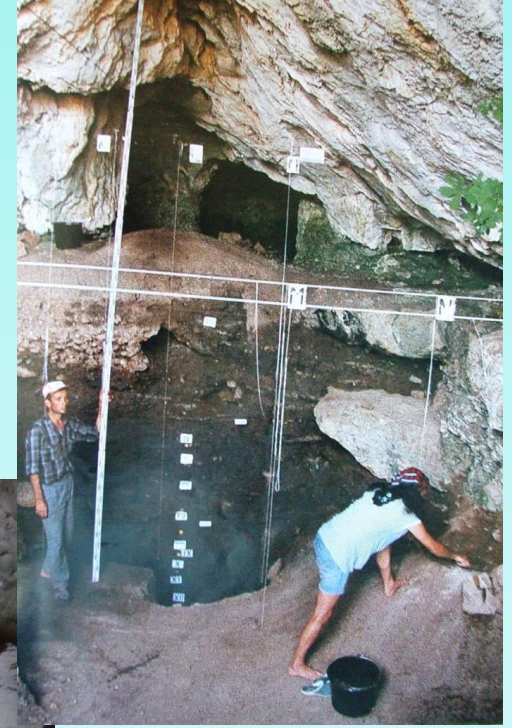
Beldibi, Belbaşı ve Öküzininde yapılan araştırma ve kazılar ile gerek Üst Paleolitik'ten Mesolitik'e geçiş ve gerekse Mesolitik gelişimi yansıtan yerleşme katları daha iyi bir biçimde incelenmiştir.

Türkiye'de Mezolitik dönemi en iyi yansıtan kazı yeri Antalya yakınlarındaki Öküzini Mağarası'dır. Öküzini'nde çağdaş yöntemlerle sürdürülen bilimsel kazı, Paleolitik Çağ'ın sonlarını ayrıntılarıyla yansıtır. Açın kesitleri mağaranın hemen tabanında rastlanan oca kanıtlarını taşıyor (solda).

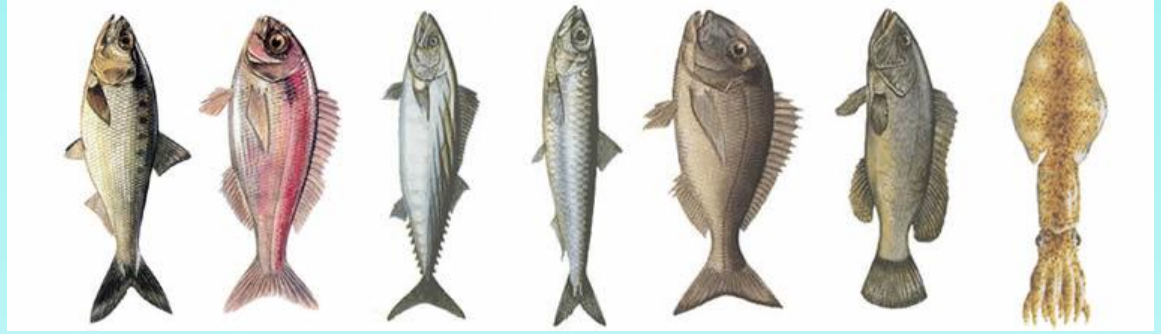

Öküzini Mağarası Mesolitik Çağ'ın ardından bir süre mezarlık olarak kullanıldı.

güç aşamasını göstermesi açısından önemlidir. Her iki leşmeye en yakın hammadde yatağının kuşuçuğu 25

Bu incelemelerde; Üst Paleolitik Çağın sonlarına doğru çevrede bazı değişikliklerin başladığı, besin ekonomisinin deniz ürünleri ile yabani-dağ keçisi ve geyik türlerine dayanan bir biçime dönüştüğü izlenmiştir.

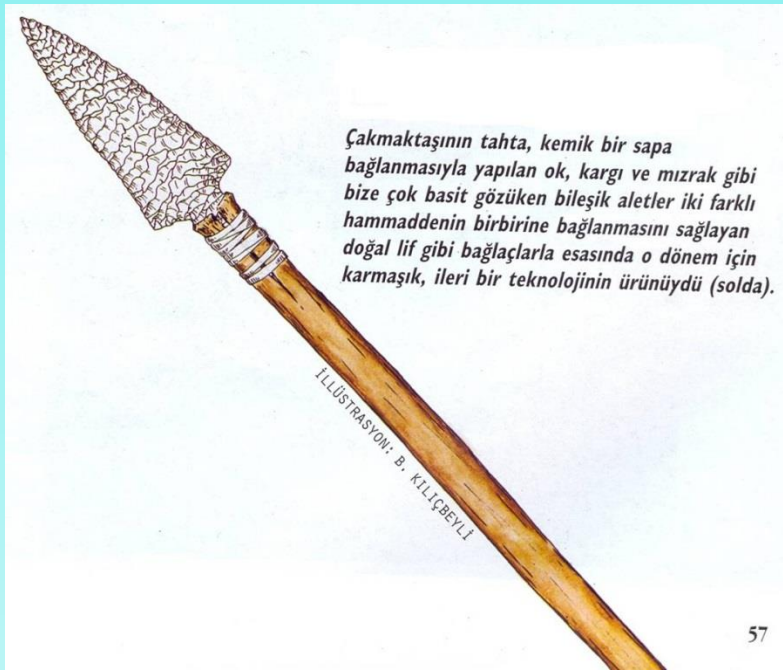

Dibek ve öğütme taşlarından en azından tahıl öğütme sürecine girildiği belirlenmiştir.

Bunların yanında çağın ilerleyen teknolojisi ilk kez olarak “kompozit aletler”in ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Çakmak taşı ya da obsidyen mikrolitlerin ahşap veya kemik bir sapa sıra halinde çakılması ile yapılmış oraklar bu tür kompozit aletlerdendir. Bu aletler üretimde biçme işleminin ortaya çıktığının kanıtıdır.

Bazı mağaraların kırmızı boya ile yapılmış insan ve hayvan resimleriyle süslenmesi bu çağ insanının da sanatsal yaklaşımlarda bulunduklarını göstermektedir.

Bütün bunlar Mesolitik Çağ Anadolu insanlarının çevrelerini kendilerinden önce gelenlerden çok daha etkili bir biçimde değerlendirmeye başladıklarını göstermektedir.